

TLIET ĠIRIEN TAS-SHUBIJA TAL- LVANT FIL-KAWKASU TAN-NOFSINHAR

Il-politika tal-UE dwar is-Sħubija tal-Lvant, li ġiet inawgurata fl-2009, tkopri sitt stati post-Sovjetiċi: l-Armenja, l-Ażerbajġan, il-Belarussja, il-Georgia, il-Moldova u l-Ukrajna. Is-sħubija nħolqot biex tappoġġa l-isforzi ta' riforma politika, soċjali u ekonomika f'dawn il-pajjiżi, bl-għan li jiżdiedu d-demokratizzazzjoni u l-governanza tajba, is-sigurtà tal-enerġija, il-ħarsien tal-ambjent, u l-iżvilupp ekonomiku u soċjali. Il-membri kollha (minbarra l-Belarussja, li s-sħubija tagħha ġiet sospiza) jagħmlu parti mill-Assemblea Parlamentari Euronest.

Il-Parlament Ewropew għandu Delegazzjoni għar-relazzjonijiet mal-Kawkasu tan-Nofsinhar, li tissorvelja l-Kumitat Parlamentari ta' Assoċjazzjoni (KPA) mal-Georgia, il-Kumitat Parlamentari ta' Sħubija (KPS) mal-Armenja u l-Kumitat Parlamentari ta' Kooperazzjoni (KPK) mal-Ażerbajġan, u timmonitorja l-ħidma tar-Rappreżentant Speċjali tal-UE għall-Kawkasu tan-Nofsinhar u l-kriżi fil-Georgia (RSUE).

IL-GEORGIA

L-elezzjonijiet presidenzjali tal-Georgia fl-2018 u l-elezzjonijiet parlamentari tagħha fl-2016 raw ir-rebħa tal-koalizzjoni "Ħolma Georgjana" u l-konferma tal-orjentament Ewro-Atlantiku tal-pajjiż. Il-Ftehim ta' Assoċjazzjoni bejn l-UE u l-Georgia, li jinkludi Żona ta' Kummerċ Ħieles Approfondita u Komprensiva (DCFTA), dañal fis-seħħ fl-1 ta' Lulju 2016. Il-Georgia għamlet sforzi kbar f'dak li jirrigwarda l-allinjament tal-leġiżlazzjoni tagħha mal-istandards tal-UE, u dan wassal fost l-oħrajn għall-eżenzjoni mill-viża għal soġġorni qasir fiż-żona Schengen minn Marzu 2017. L-UE hija s-sieħba kummerċjali ewlenija tal-Georgia: madwar 27 % tal-kummerċ totali tagħha fl-2018. L-appoġġ finanzjarju tal-UE jiffoka fuq l-iżvilupp ekonomiku, il-governanza tajba, il-moviment tal-persuni u l-edukazzjoni. Taħt l-Istrument Ewropew ta' Vicinat, il-fondi għall-perjodu 2017-2020 huma stmati bejn EUR 371 u EUR 453 miljun.

Id-demokrazija Georgjana għadha qed tesperjenza polarizzazzjoni kbira tal-politika (li hija riflessa wkoll fil-kuntest medjatiku), b'tensjonijiet persistenti bejn il-koalizzjoni tal-gvern u l-oppożizzjoni, fost akkużi rikorrenti ta' ġustizzja selettiva u kampanji kontra l-korruzzjoni b'motivazzjoni politika. Din il-polarizzazzjoni kompliet tmur għall-aġħar bil-proċess ta' riforma kostituzzjonali tal-2017 u l-2018. Madankollu, dan il-proċess irriżulta fit-tweqqif b'suċċess tal-evoluzzjoni tas-sistema politika Georgjana lejn sistema parlamentari b'rappreżentanza proporzjonali sħiħa mill-2024, u ġie vvalutat

pożittivament f'dan ir-rigward, kemm mill-Kummissjoni ta' Venezja tal-Kunsill tal-Ewropa kif ukoll mill-UE.

Filwaqt li qed iħabbtu wiċċhom mal-annessjoni Russa kajmana iżda kontinwa tal-Ossezja tan-Nofsinhar u tal-Abkażja, il-poplu tal-Georgia qed ipoġġi t-tama tiegħu fit-tqarrib lejn l-UE u n-NATO. L-UE saħqet fuq l-importanza li jiġi solvut paċifikament l-imblokk li hemm fir-reġjuni tal-Ossezja tan-Nofsinhar u l-Abkażja, filwaqt li tiġi rispettata l-integrità territorjali tal-Georgia. L-UE tappoġġa l-isforzi għar-riżoluzzjoni tal-konflitt permezz tal-ħidma tar-RSUE, il-Missjoni ta' Monitoraġġ tal-UE u l-Istrument tal-UE li jikkontribwixxi għall-Istabbiltà u l-Paċi, u b'hekk tikkomplementa d-Diskussjonijiet Internazzjonali ta' Ġinevra. Id-djalogu annwali bejn l-UE u l-Georgia dwar is-Sigurtà Strategika huwa sinjal ta' fiduċja fir-relazzjonijiet bejn iż-żewġ naħat. Il-Georgia tat ukoll kontribut sinifikanti f'diversi operazzjonijiet tal-politika ta' sigurtà u ta' difiża komuni (PSDK) tal-UE, abbażi ta' ftehim qafas għall-partecipazzjoni tal-Georgia, li daħal fis-seħħ fl-2014.

A. Il-pożizzjoni tal-Parlament Ewropew u l-kooperazzjoni interparlamentari

It-tmien laqgħa tal-KPA UE-Georgia saret f'Marzu 2019. Fil-laqgħa ġew adottati dikjarazzjoni finali u rakkomandazzjonijiet, li enfasizzaw il-progress fir-rigward tal-armonizzazzjoni u r-riformi li għaddejjin, filwaqt li talbu aktar sforzi f'oqsma li jinkludu l-indipendenza u l-effiċjenza tal-ġudikatura, il-liġi tax-xogħol u n-nondiskriminazzjoni. It-test tenna wkoll l-appoġġ kostanti tal-Parlament Ewropew fir-rigward tal-indipendenza, is-sovranià u l-integrità territorjali tal-Georgia fi ħdan il-konfini tagħha rikonoxxuti fl-livell internazzjonali. Fir-[riżoluzzjoni](#) tiegħu ta' Novembru 2018 dwar l-implimentazzjoni tal-ftehim ta' assoċjazzjoni, il-Parlament laqa' d-direzzjoni sostnuta ta' riforma u l-progress li sar fl-implimentazzjoni tal-ftehim u d-DCFTA.

B. Osservazzjoni elettorali

Il-Georgia ospitat id-delegazzjonijiet mill-Uffiċċju għall-Istituzzjonijiet Demokratiċi u d-Drittijiet tal-Bniedem (ODIHR) tal-Organizzazzjoni għas-Sigurtà u l-Kooperazzjoni fl-Ewropa (OSKE), li jinkludi Membri tal-Parlament Ewropew u li jimmonitorja l-elezzjonijiet parlamentari, presidenzjali u lokali tal-pajjiż. L-elezzjonijiet parlamentari tal-2016 ġew ivvalutati bħala ġeneralment demokratiċi u ġusti, minkejja xi irregolaritajiet proċedurali u allegazzjonijiet ta' intimidazzjoni. L-elezzjoni ntrebħet mill-partit "Ħolma Georgjana", li kiseb il-maġġoranza konstituzzjonali (75 % tal-Membri Parlamentari) meħtieġa biex tgħaddi emenda tal-konstituzzjoni. L-elezzjonijiet presidenzjali tal-2018 ġew ikkritikati mill-OSKE u mill-UE minħabba l-użu ħażin tar-riżorsi amministrattivi, il-polarizzazzjoni severa tal-mezzi privati tax-xandir u l-kampanji negattivi.

L-ARMENJA

Ir-relazzjonijiet bejn l-Armenja u l-UE huma ambivalenti, iżda jaf wasal iż-żmien għal bidu ġdid. Minn naħa waħda, l-Armenja ddecidiet li tissieheb mal-Unjoni Ekonomika Ewro-Asjatika (UEEA) mal-Belarus, il-Każakistan u r-Russja propju ftit qabel ma dik l-Unjoni daħlet fis-seħħ fl-1 ta' Jannar 2015, u b'hekk temmet il-proċess tan-negozjati dwar ftehim ta' assoċjazzjoni mal-UE. Min-naħa l-oħra, in-negozjati dwar ftehim ġdid bejn l-UE u l-Armenja, ibbażati fuq il-valuri tal-UE iżda kompatibbli mal-obbligi ġodda ta' Yerevan fil-konfront tal-UEEA, tnedew f'Diċembru 2015, u bis-saħħa tal-prammatizmu

li wrew iż-żewġ naħat, dawn wasslu għall-konklużjoni rapida ta' Ftehim ta' Sħubija Komprensiv u Msaħħaħ (CEPA). Il-Ftehim ilu japplika b'mod provvizorju minn June 2018, fl-istennija ta' ratifikata mill-Istati Membri kollha tal-UE.

Is-sitwazzjoni politika fl-Armenja nbidlet radikalment f'Mejju 2018, meta protesti paċifiċi fit-toroq kontra l-gvern tal-Partit Repubblikan tal-Armenja (RPA) tellgħu fil-poter lill-mexxej tal-oppożizzjoni Nikol Pashinyan (ir-"Rivoluzzjoni tal-Bellus"). L-elezzjonijiet parlamentari bikrija ta' Diċembru 2018 irriżultaw f'rebħa kbira għall-blokk tal-Prim Ministru l-ġdid, b'aktar minn 70 % tal-voti, filwaqt li l-RPA naqas milli jilħaq il-limitu ta' 5 % għad-dħul fil-parlament, u dan juri l-livell ta' appoġġ popolari għall-bidla. Il-Gvern il-ġdid għandu bosta sfidi, b'mod partikolari fir-rigward tal-iżvilupp ekonomiku, u fl-aġenda ta' riforma tiegħu fil-qasam tal-istat tad-dritt, it-trasparenza u l-ġlieda kontra l-korruzzjoni. L-appoġġ tal-UE għall-Armenja huwa prinċipalment ipprovdut taħt l-Istrument Ewropew ta' Viċinat, b'allokazzjoni indikattiva ta' bejn EUR 144 miljun u EUR 176 miljun previsti għall-2017-2020.

L-Armenja ilha nvoluta f'"kunflitt imtawwal" mal-Ażerbajġan dwar l-istatus tar-reġjun ta' Nagorno-Karabakh (NK) għal aktar minn 30 sena, u t-tensjonijiet laħqu l-oġġla punt tagħhom mill-1994 waqt il-"gwerra ta' erbat ijiem" ta' April 2016. Ir-relazzjonijiet mat-Turkija huma distanti, peress li din tal-aħħar qed tinsisti li qabel ma tiftaħ mill-ġdid il-fruntiera tagħha mal-Armenja jrid isir progress fir-riżoluzzjoni tal-kunflitt fuq Nagorno-Karabakh. L-UE laqgħet l-iskambji riċenti bejn il-presidenti u l-Ministri tal-Affarijiet Barranin tal-Ażerbajġan u tal-Armenja u l-introduzzjoni ta' miżuri biex jitnaqqsu t-tensjonijiet tul il-fruntiera bejn l-Armenja u l-Ażerbajġan u l-linja ta' kuntatt bejn il-Karabakh u l-Ażerbajġan.

A. Il-pożizzjoni tal-Parlament Ewropew u l-kooperazzjoni interparlamentari

Il-Parlament Ewropew ta l-approvazzjoni tiegħu għas-CEPA f'Lulju 2018, u adotta [riżoluzzjoni](#) li fiha faħħar ukoll lill-poplu tal-Armenja għat-tranzizzjoni paċifika tal-poter. F'konformità mas-CEPA, il-Kumitat Parlamentari ta' Kooperazzjoni (KPK) ġie ttrasformat f'Kumitat Parlamentari ta' Sħubija (KPS). Il-laqgħa inawgurati saret f'Ottubru 2018. Id-dikjarazzjoni kongunta li rriżultat iffokat b'mod partikolari fuq l-implimentazzjoni tas-CEPA, id-demokrazija, kwistjonijiet relatati mal-istat tad-dritt u mal-governanza tajba, u fuq l-isfidi reġjonali fir-rigward tas-sigurtà. F'April 2015, il-Parlament Ewropew adotta [riżoluzzjoni](#) dwar iċ-ċentinarju tal-ġenocidju Armen.

B. Osservazzjoni elettorali

L-Armenja ospitat lil Membri tal-Parlament Ewropew - bħala parti mill-missjonijiet ta' osservazzjoni elettorali tal-ODIHR tal-OSKE — f'għadd ta' okkażjonijiet, fosthom waqt l-elezzjonijiet parlamentari bikrija fl-2017. L-organizzazzjoni tal-elezzjonijiet fl-Armenja ttejjbet b'mod sinifikanti. Il-ġudizzju dwar l-elezzjonijiet tal-2018 kien pożittiv, li l-elezzjonijiet kienu organizzati tajjeb u b'irregolaritajiet minimi, u d-delegazzjoni tal-Parlament Ewropew [osservat](#) tnaqqis kbir fil-prattiki elettorali ħżiena.

L-AŻERBAJĠAN

In-negożjati għal "ftehim komprensiv" bejn l-UE u l-Ażerbajġan bdew fi Frar 2017. Il-ftehim il-ġdid ser jindirizza kwistjonijiet politiċi kummerċjali, enerġetiċi u kwistjonijiet speċifiċi oħra, inklużi l-kundizzjonijiet għall-istabbiliment possibbli ta' reġim mingħajr

viza fil-futur. Għandu jinkludi dispożizzjonijiet dwar il-politika estera u ta' sigurtà komuni (PESK) kif ukoll kwistjonijiet mhux relatati mal-PESK, inklużi dispożizzjonijiet robusti dwar id-demokrazija, l-istat tad-dritt u d-drittijiet fundamentali. L-UE hija s-sieħba kummerċjali ewlenija tal-Ażerbajġan (aktar minn 40 % tal-kummerċ totali tal-pajjiż fl-2018), prinċipalment minħabba l-esportazzjonijiet taż-żejt lejn l-UE. L-esportazzjonijiet tal-enerġija mill-Ażerbajġan lejn l-UE aktarx li se jkomplu jiżdiedu wara t-tlestija tal-proġett tal-Kuritur tal-Gass tan-Nofsinhar, li għandu l-għan li jgħib il-gass mill-Baħar Kaspju lejn l-Ewropa.

L-Ażerbajġan jinsab fil-149 post minn 167 pajjiż fl-indiċi tad-demokrazija tal-2018 maħruġ mill-Unità tal-Intelligence tar-rivista *The Economist*, u huwa kklassifikat bħala "mhux liberu" fir-rapport *Freedom in the World* 2018. Il-President Ilham Aliyev, li bħalissa qed iservi r-raba' terminu tiegħu, ħa post missieru, Heydar Aliyev, fl-2003. Fl-2016, il-kostituzzjoni ġiet emendata, inter alia biex jiġi estiż it-terminu presidenzjali minn ħames għal seba' snin u biex tinħoloq il-kariga tal-Ewwel Viċi President. Fl-2017, il-President ħatar lil martu f'din il-kariga.

L-Ażerbajġan ilu involut f'kunflitt imtawwal mal-Armenja dwar l-istatus tar-reġjun ta' Nagorno-Karabakh għal aktar minn 30 sena, u t-tensjonijiet lañqu l-agħar mument tagħhom mill-1994 waqt il-"gwerri ta' erbat ijiem" f'April 2016. L-UE tipprovdi l-appoġġ sod tagħha lill-isforzi tal-Kopresidenti tal-Grupp ta' Minsk tal-OSKE u l-Prinċipji Bażiċi tagħhom tal-2009, bil-għan li tinstab soluzzjoni paċifika għall-kunflitt.

A. Il-pożizzjoni tal-Parlament Ewropew u l-kooperazzjoni interparlamentari

Il-Parlament Ewropew kemm-il darba esprima tħassib dwar is-sitwazzjoni tad-drittijiet tal-bniedem fl-Ażerbajġan. F'[riżoluzzjoni](#) tal-2015, il-Parlament talab lill-awtoritajiet Ażerbajġani biex itemmu minnufih it-trażżin tagħhom tas-soċjetà ċivili u l-ħidma tad-drittijiet tal-bniedem. L-attivista Leyla Yunus inħelset mill-ħabs fl-2015 wara lobbying intensiv u appoġġ umanitarju/sanitarju min-naħa tal-Parlament Ewropew. F'[riżoluzzjoni](#) tal-2017, il-Parlament ikkundanna l-ħtif u d-detenzjoni tal-ġurnalista Ażeri Afgan Mukhtarli u esprima tħassib dwar is-sitwazzjoni tal-mezzi tax-xandir fl-Ażerbajġan. F'Jannar 2019, il-Parlament adotta [riżoluzzjoni](#) li fiha talab il-ħelsien minnufih ta' Mehman Huseynov, blogger kontra l-korruzzjoni, u priġunieri politiċi oħra. Huseynov ngħata l-maħfra f'Marzu 2019, flimkien ma' diversi bloggers, ġurnalisti, u rappreżentanti ta' partiti politiċi u NGOs.

Ir-relazzjonijiet interparlamentari uffiċjali tkomplew fl-2016 wara waqfa ta' erba' snin. Il-15-il laqgħa tal-KPK UE-Ażerbajġan saret f'Baku f'Mejju 2018 u ġiet konkluzja b'dikjarazzjoni kongunta li enfasizzat b'mod partikolari l-potenzjal għal relazzjonijiet ekonomiċi eqreb bil-varar tan-negożjati dwar ftehim ġdid, l-importanza tal-Kuritur tal-Gass tan-Nofsinhar, l-importanza ta' progress fl-oqsma tad-drittijiet u l-libertajiet tal-bniedem, id-demokrazija u l-istat tad-dritt, u l-ħtieġa li tinstab soluzzjoni paċifika u dejjiema għall-kunflitt ta' Nagorno-Karabakh mill-aktar fis possibbli. Il-Parlament għadda riżoluzzjoni f'Lulju 2018 dwar in-negożjati fuq il-ftehim bilaterali l-ġdid, li enfasizzat li l-approfondiment tar-relazzjonijiet kien marbut mal-kundizzjoni li l-Ażerbajġan josserva u jirrispetta l-valuri u l-prinċipji ewlenin tad-demokrazija, l-istat tad-dritt, il-governanza tajba, u r-rispett għad-drittijiet tal-bniedem u l-libertajiet fundamentali.

B. Osservazzjoni elettorali

L-Ażerbajġan ospita lill-Parlament Ewropew bħala parti mill-missjonijiet elettorali tal-ODIHR tal-OSKE. Madankollu, fid-dawl tal-fatt li l-elezzjonijiet kollha tal-pajjiż osservati minn dawk il-missjonijiet kienu meqjusa li ma ssodisfawx ir-rekwiżiti internazzjonali, u r-rakkomandazzjonijiet għadhom iridu jiġu implimentati, il-Parlament iddeċieda li ma jibgħatx osservaturi għall-elezzjonijiet parlamentari tal-2015, u lanqas għall-elezzjonijiet presidenzjali tal-2018. Il-missjoni tal-ODIHR li osservat l-elezzjonijiet presidenzjali tal-2018 iddikjarat li l-elezzjonijiet "saru f'ambjent politiku restrittiv u taħt qafas legali li jillimita d-drittijiet u l-libertajiet fundamentali, li huma prerekwiżiti għal elezzjonijiet demokratiċi ġenwini".

Michal Jiráček
04/2019

